

Kayseri’de Görev Yapan Rehber Öğretmenlerin Tütüne ve Yasağına Bakışları

Tobacco and Tobacco Ban Perceptions of Counseling Teachers Working in Kayseri

Araştırma

Research

*Dr. Elçin Balcı**, *Dr. Murat Apaydın***, *Dr. Gülay Yılmazel****,
*Dr. Ahmet Öksüz kaya****

Geliş Tarihi : 14.02.2012

Kabul Tarihi : 24.04.2012

Öz

Amaç

Tütün kullanımının azaltılmasına yönelik çalışmaların başında; eğitim döneminde olan okul çağı çocuklarının sigaraya başlamalarının engellenmesi gerekmektedir. Bu araştırma ile Kayseri’de ilköğretim kurumlarında görev yapan rehber öğretmenlerin, tütün ve tütün ürünleri hakkındaki tutum ve davranışlarının, tütün yasası ve kapalı mekanlarda sigara içme yasağına ilişkin bakış açılarının incelenmesi amaçlanmıştır.

Gereç ve Yöntemler

Araştırma, 2011 Mart ayında Kayseri İl Merkezindeki ilköğretim okullarında görev yapan rehber öğretmenlerden gönüllü olan 136 kişiye anket uygulanarak yapılmıştır. Anket formu rehber öğretmenlerin sosyodemografik özelliklerini, sigara içme davranışlarını, tütün ve tütün ürünlerinin kullanımı ile tütün yasasına yönelik düşüncelerini sorgulayan 16 sorudan oluşmaktadır.

Bulgular

Katılımcıların %50,7’si erkek, %49,3’ü kadın olup %61,0’i 30 yaş ve üzerindedir. Rehber öğretmenlerin %48,5’i hiç sigara içmediğini ve yaşadıkları ortamda da sigara içilmediğini belirtmiştir. Grubun %94,9’u tütün ve ürünlerinin çeşitli kanserlere neden olduğunu bilmektedir. Çocukların sigara içmesinde etkili faktörler olarak öğretmenler, aileler ve televizyon gösterilmiştir. Öğretmenlerin %90,4’ü çocukların, %69,9’u gençlerin sigara içtiğini görmeleri durumunda “şiddetle karşı çıkacağını” belirtmiştir. Araştırma grubunun %35,3’ü, sigara içmeyen kişilerin çevresel sigara dumanından sigara içenlere göre daha fazla zarar gördüğünü açıklamıştır. Öğretmenlerin %19,1’i nargilenin, %9,6’sı piponun, %7,4’ü puronun, %5,9’u sarma tütünün “sigaradan daha az zararlı” olduğunu; %83,1’i tütün kontrolü yasasından hoşnut olduğunu; %68,4’ü bu yasayı etkili ve caydırıcı bulunduğunu düşünmektedir.

Abstract

Objective

In order to reduce tobacco use, prevention of smoking among school age children should be one of the first steps of tobacco control measures. The aim of this study is to determine the attitudes and behaviors of counseling teachers working in state primary schools of Kayseri, about tobacco, tobacco products and tobacco law and to evaluate their perspectives on the ban of smoking indoors.

Material and methods

The study was conducted among 136 counseling teachers working in primary schools in the central city of Kayseri Province, who participated voluntarily in the survey in March 2011 by the use of a questionnaire. The survey form consisted of a 16 item questionnaire, inquiring about the teachers' socio-demographic characteristics, smoking behaviors, use of tobacco and tobacco products and opinions on the tobacco control law.

Results

The participants were 50,7% males and 49,3% females and 61,0% were over 30 years of age. Of the teachers, 48,5% declared they had never smoked and also no-smoking in their environment. 94,9 % of the survey group were aware that tobacco and tobacco products were carcinogenic. The teachers, parents and TV programmes were evaluated as important factors in the smoking of children. 90,4% of the teachers expressed that they would readily oppose the children's smoking if they witnessed them smoking, while 69,9% stated they would object to young people's smoking.

The study group stated by 35,3% that environmental smoke was more harmful to non-smokers than smokers. Of the teachers, 19,1% thought water pipe was "less harmful than cigarettes". This percentage was 9,6% for pipes, 7,4% for cigars

*Erciyes Ü.Tıp Fakültesi Halk Sağlığı AD., Kayseri

**İl Sağlık Müdürlüğü, Kayseri

***Arş.Gör.; Hitit Ü. Sağlık Yüksek Okulu, Kayseri

Sonuçlar

Bu çalışmada, rehber öğretmenlerin sigara içme oranlarının yüksek olduğu, tütün ve tütün ürünlerinin aktif- pasif içiminden kaynaklanan zararları konusunda bilgi eksikliklerinin bulunduğu belirlendi. Tütün kullanım sıklığının azaltılması ve kapalı mekanlarda sigara içme yasasına ilişkin öğretmenlerin % 100 desteğinin sağlanması konusunda daha kapsamlı eğitim çalışmalarına gereksinim vardır.

Anahtar sözcükler: Rehber öğretmen, Tütün, Tütün yasası.

Giriş ve Amaç

Dünya genelindeki ölümler için küresel risk olarak kabul edilen beş faktörden ikincisi tütün kullanımıdır. Tütünün yılda 5,1 milyon ölüme neden olduğu ve gelecek iki onyılda tütünle ilişkili ölümlerin yılda 8 milyonun da üzerinde bir artış yapacağı beklenmektedir (1, 2).

Ülkemizde halk sağlığını tehdit eden en yaygın tehlikelerden biri olan tütün kullanımı yalnızca sigara içen kişilerde değil, ortama yayılan çevresel tütün dumanı etkisiyle sigara içmeyen kişilerde de önemli sağlık sorunları yaratmaktadır (3). Tütün kullanım alışkanlığı 25-44 yaş arası grupta en yaygındır (4). Kronik hastalıklara katkıda bulunan davranışsal risk faktörleri arasında yer alan günlük sigara içme dünya prevalansı, erkeklerde %45,9, kadınlarda %17,3'tür (5). Ülkemizde halen tütün kullananların oranı ise %27,1'dir (6).

Okul, çocuk gelişiminde ve sağlık davranışlarının kazandırılmasında önemli

and 5,9% for leaf tobacco. 83.1% of the teachers were satisfied with tobacco control legislation and 68.4% esteemed it as an effective and deterrent law.

Conclusions

The smoking rates of the counseling teachers was high. The knowledge of the teachers about the harms of active and passive smoking was insufficient. Effective steps should be taken to reduce smoking rates. The support of teachers by 100% about the indoor smoking ban is needed by the assistance of comprehensive educational efforts.

Key words: Counseling teacher, Tobacco, Tobacco ban.

öğrenme ortamlarından biridir ve pek çok tütün kontrolü programı okul bazlıdır. Öğretmenler ise öğrenciler için erişkin rol modelleri olarak hizmet verirler (7, 9).

Öğretmenler arasında sigara içme davranışı yaygındır. Dünya genelindeki istatistikler, öğretmenler arasındaki sigara içiminin çok yüksek olduğunu göstermektedir. Malezya'da öğretmenlerin %40,6'sı, İspanya'da %61,6'sı sigara içiyorken, Suriye'de erkek öğretmenlerin %52,1'i, kadın öğretmenlerin %12,3'ü sigara içmektedir (10-12).

Ülkemizde çeşitli meslek gruplarında yapılan bir çalışmanın sonuçlarına göre topluma rol modeli olan öğretmenlerde sigara içme prevalansı %48,6 olarak bulunmuştur (13).

Tütün kontrol programının kilometre taşı olan tütün kontrolü yasaları ile, insan sağlığı üzerinde olumsuz etki bırakan, epidemik olarak kabul edilen tütün ve tütün ürünlerinin kullanımının azaltılması hedeflenmektedir. Tütün kullanımının azaltılmasına yönelik çalışmaların başında; eğitim döneminde olan okul çağı çocuklarının sigaraya başlamalarının engellenmesi gelmektedir. Bu konuda ise rehber öğretmenlere büyük sorumluluklar düşmektedir.

Bu araştırma ile Kayseri'de ilköğretim kurumlarında görev yapan rehber öğretmenlerin, tütün ve tütün ürünleri hakkında tutum ve davranışlarının, tütün yasası ve kapalı mekanlarda sigara içme yasasına ilişkin bakış açılarının incelenmesi amaçlanmıştır.

Gereç ve Yöntem

Araştırma, 2011 Mart ayında Kayseri İl Merkezi'ndeki ilköğretim okullarında görev yapan toplam 277 rehber öğretmenden

http://www.kutahya.gov.tr/web_haber_detay.ASP?id=2009

gönüllü olan 136 kişiye anket uygulanarak yapılmıştır. Araştırmanın uygulanabilmesi için İl Milli Eğitim Müdürlüğü'nden ve okul yöneticilerinden yazılı, rehber öğretmenlerden ise sözlü onam alınmıştır. Konuya ilişkin literatür taraması yapıldıktan sonra

araştırmacılar tarafından hazırlanan anket formu; rehber öğretmenlerin sosyodemografik özelliklerini, sigara içme davranışlarını, tütün ve tütün ürünleri kullanımı ile tütün yasasına yönelik düşüncelerini sorgulayan 16 sorudan oluşmaktadır. Öğretmenler, sigaranın zararları konusunda düzenlenen seminerlere katılımlarının hemen öncesinde anketi kendileri doldürmüşlardır.

Tablolarda sayı ve yüzdeler birlikte verilmiştir. İstatistik değerlendirmelerde SPSS 15.0 programı kullanılmış, ki-kare analizi yapılmış ve $p < 0.05$ değerleri anlamlı kabul edilmiştir.

Bulgular

Katılımcıların %50,7'i erkek, %61,0'ı 30 yaş ve üzeri yaş grupta, %77,9'u evlidir. Grubun %60,3'ü ekonomik yönden durumlarını "orta düzeyde" olarak tanımlamışlardır. Rehber öğretmenlerin %48,5'i hiç sigara içmediğini ve aynı oranda da yaşadıkları ortamda da sigara içilmediğini açıklamışlardır (Tablo 1).

Öğretmenlerin %35,3'ü (erkeklerin %30,4'ü, kadınların %40,3'ü) halen sigara içmektedir ve cinsiyete göre sigara içme durumu açısından fark anlamlıdır (X^2 : 7.510, $p < 0.05$) (Tablo 2).

Grubun %94,9'u tütün ve ürünlerinin çeşitli kanserlere neden olduğunu bilmekte ve inanmakta, %3,7'i bilmekte, ancak inanmamaktadır.

Tablo 1. Rehber öğretmenlerin sosyodemografik özelliklere göre dağılımı (n=136)

Değişkenler	Sayı	%
Cinsiyet		
Kadın	67	49,3
Erkek	69	50,7
Medeni durum		
Evli	106	77,9
Bekar	29	21,4
Dul/boşanmış	1	0,7
Ekonomik durum		
İyi	49	36
Orta	82	60,3
Kötü	7	3,7
Sigara içme durumu		
Hiç içmemiş olanlar	66	48,5
İçmiş, bırakmış olanlar	22	16,2
Halen içenler	48	35,3
Yaşadıkları ortamda sigara içilme durumu		
Hiç kimse içmez	66	48,5
İçenler var	70	51,5

Tablo 2. Rehber öğretmenlerin cinsiyetlerine göre sigara içme durumlarının karşılaştırılması (n=136)

Cinsiyet	Sigara içme durumu							
	Hiç içmemiş		İçmiş, bırakmış		Halen içenler		Toplam	
	Sayı	%*	Sayı	%*	Sayı	%*	Sayı	%
Kadın	25	37,3	15	22,4	27	40,3	67	100
Erkek	41	59,4	7	10,1	21	30,4	69	100
Toplam	66	48,5	22	16,2	48	35,3	136	100

X^2 : 7.510 $p < 0.05$ * Yüzdeler satır yüzdesi

Tablo 3. Çocukların sigara içmesine etkisi olan çeşitli faktörler konusunda düşünceler (n=136)

	Çocukların sigara içme oranları					
	Artar		Azalır		Değişmez fikrim yok	
	Sayı	%*	Sayı	%*	Sayı	%*
Öğretmenlerinin sigara içmesi	127	93,4	1	0,7	8	5,9
Aile büyüklerinin sigara içmesi	127	93,4	4	2,9	5	3,7
Sigara reklamlarını görmeleri	120	88,3	12	8,8	4	2,9
TV'de görmeleri	127	93,4	5	3,7	4	2,9

Tablo 4. Öğretmenlerin çocukların ve gençlerin sigara içtiğini görmeleri durumunda gösterecekleri tepkilere göre dağılım (n=136)

Tepkiler	Çocukları görsem		Gençleri görsem	
	Sayı	%	Sayı	%
Şiddetle karşı çıkırım	123	90,4	95	69,9
Hoş görebilirim	10	7,4	35	25,7
Beni ilgilendirmez	3	2,2	6	4,4
Toplam	136	100,0	136	100,0

Araştırmaya katılan öğretmenlerin, çocukların sigara içmesine etkileri olan faktörlere yönelik düşünceleri Tablo 3'te gösterilmiştir. Aile büyükleri ve öğretmenleri sigara içerlerse, TV'de sigara içildiğini görürlerse çocuklarda sigaraya olan eğiliminin artacağını düşünenler %93,4'lük bir grubu oluşturmaktadır. Yazılı ve TV dışı görsel medyada yer alan sigara reklamlarının çocuğun sigara içmesi üzerine etkili olacağına inananların sıklığı ise %88,2'dir.

Öğretmenlerin, çocukların ve gençlerin sigara içtiğini görmeleri durumunda gösterecekleri tepkiler Tablo 4'te verilmiştir. "Çocukların sigara içtiğini görerseniz tepkiniz ne olurdu" sorusuna "şiddetle karşı çıkırım" diyenlerin oranı %90,4 iken bu soru gençler

için sorulduğunda karşı çıkma oranı %69,9'a düşmektedir. Aynı sorulara "hoş görebilirim" diyenlerin oranı çocuklar için %7,4 iken, gençlere gösterilen hoşgörü oranı %25,7'ye çıkmaktadır. Sigara içenler, çocuklara karşı, içmeyenlere göre daha hoşgörülü olabileceklerini ifade etmişlerdir ($X^2:9.908$, $p=0.04$). Konu gençler olunca, hoşgörülü olma durumu gruplar arasında yine fark etmektedir ve sigara içenler içmeyenlere göre daha fazla hoşgörülü ($X^2: 20.325$ $p<0.01$) olmaktadır.

Sigara içmeyen kişilerin sigara içilen ortamlardan (ikinci el-pasif etkilenim) ne şekilde etkilendiklerine ilişkin düşünceler; "%49,3 içenler kadar, %35,3 içenlerden daha fazla, %15,4 içenlerden daha az etkilendirler" olarak dağılmaktadır.

Tablo 5'te öğretmenlerin diğer tütün ürünlerinin zararlarını sigara ile karşılaştırmalarına yönelik düşünceleri verilmiştir. Diğer tütün ürünlerinin zararlarını sigara ile karşılaştıran öğretmenlerin %19,1'i nargilenin, %9,6'sı piponun, %7,4'ü puronun, %5,9'u sarma tütünün "sigaradan daha az zararlı" olduğunu düşünmektedirler.

Öğretmenlerin tütün yasası konusundaki görüşleri ve tütün yasasından memnuniyet durumları Tablo 6'da gösterilmiştir.

Tablo 5. Öğretmenlerin diğer tütün ürünlerinin zararlarının sigara ile karşılaştırılmasına ilişkin görüşlerine göre dağılımı

Cinsiyet	Sigara kadar zararlı		Sigaradan daha az zararlı		Sigaradan daha fazla zararlı		Fikrim yok	
	Sayı	%*	Sayı	%*	Sayı	%*	Sayı	%
Nargile	53	38,9	26	19,1	47	34,6	10	7,4
Pipo	61	44,9	13	9,6	41	30,1	21	15,4
Puro	57	41,9	10	7,4	51	37,5	18	13,2
Sarma tütün	58	42,6	8	5,9	62	45,5	9	6,6

Tablo 6. Tütün yasası konusundaki görüşler ve memnuniyet durumuna göre dağılım

Tütün Yasası hakkında	Belirtilen görüşler							
	Sayı	%*	Sayı	%*	Sayı	%*	Sayı	%
Tütün yasası başarılı oldu mu?	84	61,8	49	36,0	3	2,2	136	100,0
Yasadan memnunmusunuz?	113	83,1	5	3,7	18	13,2	136	100,0
Yasayı destekliyor musunuz?	119	87,5	7	5,1	10	7,4	136	100,0

*Yüzdeler satır yüzdesi

Tablo 7. Tütün yasası sonrası yaşananlar hakkındaki görüşlere göre dağılım (n=136)

Tütünle mücadele yasası sonrası	Sayı	%
Sigara bırakanlar arttı	86	63,2
Sigara içen sayısı değişmedi	35	25,7
Sigaraya başlayan arttı	2	1,5
Fikrim yok	13	9,6
Toplam	136	100

Öğretmenlerin %61,8'i kapalı ortamlardaki sigara içme yasağının başarılı biçimde uygulandığını düşünmekte, %87,5'i yasayı desteklemekte, %83,1'i yasadan hoşnut olduğunu belirtmektedir.

Tütün ile mücadele yasasının getirdiği yasakların gerekli olduğuna inananlar grubun %97,1'ini oluşturmakta, %68,4'ü bu yasanın etkili ve caydırıcı olduğunu düşünmektedir.

Grubun %63,2'sine göre kapalı ortamlarda sigara içme yasağından sonra sigara bırakanların sayısı artmıştır (Tablo 7).

Tartışma

Rehber öğretmenlerin %48,5'i hiç sigara içmediğini ve yine %48,5'i yaşadıkları ortamda da sigara içilmediğini belirtmişlerdir. Wold ve ark. (2004) yaptıkları bir çalışmada öğretmenlerin %32,5'inin hiç sigara içmediğini, Reynold ve ark. (2004) öğretmenlerin %56'sının yaşadıkları ortamda sigara dumanına maruz kalmadıklarını saptamışlardır (14, 15). Bu çalışmada öğretmenlerin yarıya yakınının hiç sigara içmediği saptanmıştır. Hiç sigara içmeyen öğretmenler buldukları ortamda da sigara içilmesine izin vermemektedir. Elde edilen bu sonuç, öğretmenlerin pasif sigara dumanına maruz kalmanın etkilerini bilmeleri ve bu sayede sigara içen kişiler üzerinde olası caydırıcı tutum sergilemeleri açısından olumlu bir durum olarak değerlendirilebilir. Ayrıca; Konya 2006 çalışmasında öğretmenlerin %65,3 'ünün evlerinde sigara içiliyorken, bu çalışmada evlerde sigara içilme oranının %51,5'e düşmesi, pasif içicilik farkındalığının

artması ve bu konuda dikkatli davranma durumu olarak olumlu bir gelişmedir ama grubun tamamını kapsamadığı için yeterli değildir.

Öğretmenlerin %35,3'ü (erkeklerin %30,4'ü, kadınların %40,3'ü) halen sigara içmektedir ve iki cinsiyet arasındaki fark anlamlıdır. 2004 yılında Kayseri'de öğretmenler gibi toplum üzerinde etkili ve rol model özelliği olduğu kabul edilen hekimler üzerinde yapılan bir araştırmada (16), hekimlerin %31,3'ünün (erkeklerin %37,5'i, kadınların %11,6'sının) sigara içmekte olduğu anlaşılmıştır. 2006 yılında Konya'da öğretmenlerde yapılan bir diğer araştırmada

, sigara içme düzeyi %42,7 olarak belirlenmiştir. 2011 yılında yapılan bu araştırmada, kadın öğretmenlerdeki sigara içme sıklığının Türkiye ortalamasından ve kadın hekimlerden oldukça yüksek oluşu düşündürücüdür. Bu durum, tütün endüstrisinin kadınlar ve gençler gibi yeni potansiyel içiciler sağlama arayışına girme çabasının bir sonucu olarak değerlendirilebilir.

Sigaranın sağlık etkilerini saptamak amacıyla yapılan bir çalışmada, öğretmenlerin %95,6'sı sigaranın kansere neden olduğunu bildiğini söylemiştir (18). Benzer sonuç bu çalışmada da elde edilmiştir. Araştırma grubunun %94,9'u tütün ve ürünlerinin çeşitli kanserlere neden olduğunu bilmekte ve inanmakta, %3,7'si bilmekte, ancak inanmamaktadır. Eğitim sistemimizin bel kemiğini oluşturan öğretmenlerimiz öğrencilere sağlık bilgilerini de ilk kez aktaran ana bilgi kaynaklarıdır. Bu nedenle,

öğretmenlerin %100'ünün de sigaranın kanser yapıcı etkisi konusunda; hem bilmek, hem de inanmak noktasında destekleri çok önemlidir. Bu açıdan bakıldığında, bildiğini ancak inanmadığını belirten öğretmenlerimizin tereddütlerinin giderilmesinin önemli olduğu düşünülmektedir.

Aile büyükleri ve öğretmenleri sigara içerlerse, TV'de sigara içildiğini görürlerse çocuklarda sigaraya olan eğiliminin artacağını düşünenler (%93,4), yazılı ve TV dışı görsel medyada yer alan sigara reklamlarının çocuğun sigara içmesi üzerine etkili olacağına inananlar (%88,2) oldukça fazladır. Ebeveynler ve öğretmenler öğrencinin yaşantısında rol modeli olan bireylerdir. Rol modeli olarak kabul edilen bireylerin sigara içmesi öğrencinin sigara içme davranışını tetikleyebilir. Sigara içmeye başlamada en önemli etkenlerden olan ebeveyn, öğretmen, arkadaş, vb davranış modellerini gözleminin önemli olduğu düşüncesi genel olarak egemendir. Okul dışındaki zamanların önemli bir kısmında TV izlendiği, yazılı ve TV dışı görsel medyanın TV'den daha az izleniyor olduğu düşünülürse; TV izleme ile oluşabilecek etkilenmenin diğerlerine göre daha fazla olacağını düşünmüş olabilirler.

Çocukların sigara içtiğini gördüğünde "şiddetle karşı çıkarım" diyenler yüksekken (%90,4), aynı soru gençler için sorulduğunda karşı çıkma düzeyi (%69,9) düşmektedir. Aynı sorulara "hoş görebilirim" diyenler çocuklar için %7,4 iken, gençlere gösterilen hoşgörü %25,7'ye çıkmaktadır. Gençlerin ve çocukların sigaraya ulaşımının engellenmesi tütün kontrol

programlarının en önemli amaçlarından. Bu amaç kapsamında gençlerin çocuklardan farkı yoktur. Her iki grup da aynı önemdedir. Bir gruba diğerinden daha az ya da fazla tolerans söz konusu olmamalıdır. Ancak öğretmenlerin hoşgörü düzeylerindeki belirgin farklılık gençlere daha az etkili olabileceklerini, çocuklara daha fazla söz geçirebileceklerini düşümlerinden kaynaklanıyor olabilir. Gençlerin sigaraya bakış açılarının, öğretmenlerinin bu konudaki tutumlarından ve kararlılıktan doğrudan etkileneneği varsayımıyla, tanınan hoşgörünün engellenmesi ve "gençler sigara içebilir" inancının yıkılması gerekir. Sigara içme alışkanlığı olmayanlar, çocukların sigara içmesine daha az toleranslı davranacaklarını söylemiş ve sigara içenlerle aradaki fark anlamlı bulunmuştur. Konu gençler olunca, hoşgörülü olma durumu gruplar arasında gene fark etmektedir ve sigara içen öğretmenler gençlere daha fazla hoşgörü göstermektedir, aradaki fark gene anlamlıdır (X^2 : 20.325 $p < 0.01$).

Sigara içmeyen kişilerin sigara içilen ortamlardan nasıl etkilendikleri (ikinci el- pasif etkilenim) sorusuna; %49,3 içenler kadar, %35,3 içenlerden daha fazla, %15,4 içenlerden az etkilenirler yanıtları alınmıştır. Araştırma grubunun %84,6'sının pasif etkilenim konusunda farkındalığı vardır. Ancak evinde sigara içilenlerin oranının %51,5 olması, halen davranışa geçirilememiş bir tutumun göstergesi olarak değerlendirilmelidir. Bu anlamda daha güçlü kamusal çabalara ve eğitimlere gereksinim olduğu sonucu çıkarılabilir.

Aydın ve ark. (19) yaptıkları bir çalışmada, her üç öğretmenden birisinin nargile, light sigara, pipo ve Maraş otu gibi diğer tütün ürünlerinin sigaradan daha az zararlı olduğunu düşündüğünü saptamışlardır. Bu çalışmada, diğer tütün ürünlerinin zararlarını sigara ile karşılaştıran öğretmenlerin %19,1'i nargilenin, %9,6'sı piponun, %7,4'ü puronun, %5,9'u sarma tütünün "sigaradan daha az zararlı" olduğunu bildirmişlerdir. Bu durum, öğretmenlerin diğer tütün ürünlerinin bileşenleri ve etkileri hakkında yeterli bilgiye sahip olmadıklarını düşündürmektedir. Ayrıca, piyasada sigaraya karşı yürütülen mücadeleye karşı hamle olarak diğer tütün ürünleri için tütün endüstrisinin, sigaranın yanında masum

gibi gösterilmeye çalışılan nargile, puro, pipo gibi ürün kampanyalarının işe yaradığı düşünülebilir.

Öğretmenlerin %87,5'i yasayı desteklemekte, %83,1'i yasadan hoşnut olduğunu belirtmekte, %61,8'i kapalı ortamlardaki sigara içme yasağının başarılı olarak uygulandığını düşünmektedir. Bu durum, memnun olursa bile kapalı ortamlarda sigara içiminin engellenmesi konusunda yasanın başarısız görüldüğü anlamına gelebilir. Çalışmamızdan elde edilen bu sonuç, ülkemizdeki tütün kontrol programının etkinliği ve işlerliğinin yeniden gözden geçirilmesi gerektiğine de işaret edebilir.

Altıntaş ve ark. (20) yaptıkları bir araştırmada, memurların %85'inden fazlasının yasanın hükümlerini uygun bulduğunu belirlemiştir. Çalışmamızda tütün ile mücadele yasağının getirdiği yasakların gerekli olduğuna inanan öğretmenlerin düzeyi %97,1 olup %68,4'ü bu yasanın etkili ve caydırıcı olduğunu düşünmektedir.

Sonuç ve Öneriler

İlköğretim kurumlarında çalışan "rehberlik ve danışmanlık öğretmenleri" nin tütün ve ürünlerinin aktif ve pasif içiminden kaynaklanan zararları konusunda bilgi eksikliği vardır.

Rehber öğretmenlerin sigara içme düzeyleri yüksektir. Özellikle kadınlarda sigara içme sıklığının daha yüksek olduğu görülmektedir. Sigara içmenin azaltılması için etkin adımlar gereklidir.

Öğretmenlerin çocukların ve gençlerin sigara içmelerine farklı tepkileri olması ve gençlere daha hoşgörülü yaklaşımları dikkat çekici olup konuyla ilgili eğitimlerin etkisiyle bu hoşgörünün azaltılması sağlanabilir.

Kapalı ortamlarda sigara içme yasağı konusunda öğretmenlerin %100 desteklerini elde etmek amacıyla eğitim çalışmalarını başarıyla sağlayabilir.

Küresel erişkin tütün anketi sonuçlarına göre, ülkemizde on altı milyon kişi sigara içmektedir. Önemli bir halk sağlığı sorunu olan tütün kullanımının azaltılmasında hedef tüm toplumdur. Bu nedenle tütün kontrol programının istenilen başarıya ulaşmasında toplum destekli ve multisektörel yaklaşımlar yararlı olacaktır.

Çalışmanın sınırlılıkları

Araştırmaya katılan rehber öğretmenlerin sayısı o dönemde görev yapanların (277 kişi) yaklaşık yarısı kadar (%49) olup sonuçlar tüm gruba genellenemez. Grubun tamamına çeşitli nedenlerle ulaşılamamıştır.

İletişim: Dr. Elçin Balcı

E-posta: drelcin71@gmail.com

Kaynaklar

1. WHO Global Report: Mortality Attributable to Tobacco. World Health Organization. Geneva: 2012.
2. Global health risks: mortality and burden of disease attributable to selected major risks. World Health Organization. Geneva: 2009.
3. Öcek ZA, Çiçeklioğlu M, Gürsoy ŞT. Çevresel tütün dumanının önlenmesinde etkili tek strateji: %100 dumanlı ortamlar. Pamukkale Tıp Dergisi 2009; 2(1): 45-53.
4. WHO Report On The Global Tobacco Epidemic 2009: Implementing smoke-free environments. World Health Organization. Geneva: 2009.
5. Noncommunicable Diseases Country Profiles 2011. World Health Organization. Geneva: 2011.
6. T.C. Sağlık Bakanlığı Sağlık İstatistikleri Yıllığı. 2010.
7. Poulsen LH, Osler M, Roberts C, Due P, Damsgaard MT, Holstein BE. Exposure to teachers smoking and adolescent smoking behaviour: analysis of cross sectional data from Denmark. Tobacco Control 2002; 11: 246-51.
8. Trinidad DR, Gilpin EA, Pierce JP. Compliance and support for smoke-free school policies. Health Education Research 2004; 20 (4):466-75.
9. Kumar R, O'Malley PM, Johnston LD. School tobacco control policies related to students' smoking and attitudes toward smoking: National survey results 1999-2000. Health Educ Behav 2005; 32: 780.
10. Naing NN, Ahmad Z. Factors related to smoking habits of male secondary school teachers. Southeast Asian J Trop Med Public Health 2001; 32 (2): 434-9.
11. Maziak W, Mzayek F, al-Moushareff M. Smoking behaviour among school teachers in the north of the Syrian Arab Republic. East Mediterr Health J 2000; 6(2-3): 352-8.
12. Ballestin M, Bosch N, Nebot M. The knowledge and application of regulations on smoking in secondary teaching centers. Aten Primaria 1999; 24 (10): 589-93.
13. Global Adult Tobacco Survey Turkey Report. The Ministry of Health Of Turkey Ankara. 2010.
14. Wold B, Torsheim T, Currie C, Roberts C. National and school policies on restrictions of teacher smoking: a multilevel analysis of student exposure to teacher smoking in seven European countries. Health Education Research 2004; 19 (3): 217-26.
15. Reynolds P, Hurlay S, Goldberg DE, Anton-Culver H, Bernstein L, Deapen D et al. Active smoking, household passive smoking and breast cancer: Evidence from the California Teachers Study. Journal of the National Cancer Institute 2004; 96 (1): 29-37.
16. Çetinkaya F, Biricik S S, Naçar M. Kayseri İl Merkezi'ndeki hekimlerin ve tıp öğrencilerinin sigara içme durumları ve sigara konusundaki tutumları. Erciyes Tıp Dergisi (Erciyes Medical Journal) 2006; 28 (4): 163-71.
17. Kutlu R, Çivi S. Konya İli lise öğretmenlerinin sigara içme sıklığı ve etkileyen faktörler. Kor Hek 2007; 6 (4): 273-8.
18. Alnasir FA. Bahraini school teacher knowledge of the effects of smoking. Ann Saudi Med 2004; 24 (6): 448-52.
19. Aydın N, Uyar M, Kul S, Elbek O. Öğretmenlerin 4207 Sayılı Yasa Konusundaki Farkındalıkları. TAF Prev Med Bull 2011; 10 (5): 543-8.
20. Altıntaş H, Boztaş G, Polat C, Salor Ö, Yaman İ, Uğurlu E. Bir kamu kuruluşu bilgi işlem merkezi çalışanlarının sigara içme ile ilgili tutum ve davranışları. Bağımlılık Dergisi (Journal of Dependence) 2006; 7(1): 3-10.